

Briselē, 2025. gada 30. jūnijā
(OR. en)

11055/25

FIN 800

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerāļsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 30. jūnijs

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerāļsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 373 final

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
par turpmāko rīcību attiecībā uz budžeta izpildes apstiprināšanu
2023. finanšu gadā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 373 final.

Pielikumā: COM(2025) 373 final

Briselē, 27.6.2025.
COM(2025) 373 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
par turpmāko rīcību attiecībā uz budžeta izpildes apstiprināšanu 2023. finanšu gadā

**ZIŅOJUMS PAR TURPMĀKO RĪCĪBU ATTIECĪBĀ UZ PIEPRASĪJUMIEM NO EIROPAS
PARLAMENTA TĀ REZOLŪCIJĀS PAR BUDŽETA IZPILDES APSTIPRINĀŠANU UN NO PADOMES
TĀS IETEIKUMĀ PAR BUDŽETA IZPILDES APSTIPRINĀŠANU 2023. FINANŠU GADĀ**

Saturs

1. Ievads	1
2. ES finanšu interešu aizsardzība	1
3. ES budžeta sniegums un ANM ietekme	6
4. ES finansējuma pārredzamība	7
5. Komisijas aizņēmumu darbības un jauni pašu resursi	8
6. Neizpildītās budžeta saistības – “reste à liquider” (RAL) un pasākumi ES līdzekļu izmantošanas paātrināšanai	9
7. Skats nākotnē	10

1. Ievads

Neraugoties uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, enerģētikas krīzi, dabas katastrofas un ekonomikas satricinājumus, ES budžets 2023. gadā turpināja būt stabilitātes, noturības un stratēģisku investīciju avots Eiropas sabiedrības, lauksaimnieku, pētnieku, uzņēmumu un reģionu labā visā Eiropā un ārpus tās.

Nemot vērā Padomes ieteikumu, Eiropas Parlaments 2025. gada 7. maijā nolēma **izdot Komisijai apstiprinājumu par ES budžeta izpildi 2023. gadā**. Padomes ieteikumos un Eiropas Parlamenta rezolūcijā ir ietverti vispārīgāki lūgumi un konkrēti ieteikumi Komisijai par ES budžeta izpildes apstiprināšanu.

Šis ziņojums par turpmāko rīcību saistībā ar 2023. gada budžeta izpildes apstiprināšanas pieprasījumiem apkopo darbības, ko Komisija veikusi, reaģējot uz: i) Eiropas Parlamenta pieprasījumiem rezolūcijas par budžeta izpildes apstiprināšanu iedaļā “Politiskās prioritātes”¹ un ii) Padomes galvenajiem pieprasījumiem ieteikumā par budžeta izpildes apstiprināšanu². Šis ziņojums ir daļa no Komisijas integrētā finanšu un pārskatatbildības ziņojuma. Komisija 2025. gada pēdējā ceturksnī nāks klajā ar vēl vienu detalizētāku ziņojumu, kurā atbildēs uz visiem konkrētajiem ieteikumiem, kas iekļauti ieteikumos par budžeta izpildes apstiprināšanu un rezolūcijā.

2. ES finanšu interešu aizsardzība

Komisija uzskata, ka ES līdzekļu izlietojuma uzraudzība sadarbībā ar valstu iestādēm un īstenošanas partneriem ir ārkārtīgi svarīga.

¹ Eiropas Parlamenta 2025. gada 7. maija lēmums par Eiropas Savienības 2023. finanšu gada vispārējā budžeta izpildes apstiprināšanu, III iedaļa – Komisija un izpildaģentūras un devītais, desmitais un vienpadsmitais Eiropas Attīstības fonds (2024/2019(DEC)) – 2024/2019(DEC).

² Padomes ieteikums par apstiprinājumu, ko sniedz Komisijai par Eiropas Savienības 2023. finanšu gada vispārējā budžeta izpildi (6179/24).

a. Izdevumi, kas atbilst ES vērtībām, arī tiesiskumam

Tiesiskums

Komisija rīkojas saskaņā ar Parlamenta aicinājumu “nodrošināt visu [tiesiskuma nosacījumu] mehānisma elementu stingru un ātru īstenošanu gadījumos, kad dalībvalstis pārkāpj tiesiskuma principus un šie pārkāpumi ietekmē vai var ietekmēt Savienības finanšu intereses”³.

Komisija palīdz nodrošināt **Nosacītības regulas** pilnvērtīgu un efektīvu izmantošanu, lai aizsargātu ES budžetu no tiesiskuma principu pārkāpumiem.

Piemēram, saskaņā ar Nosacītības regulu tiek piemēroti pasākumi Ungārijai ES budžeta aizsardzībai kopš 2022. gada, kad Padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņēma divus pasākumus: i) budžeta saistību apturēšanu 55 % apmērā no trim kohēzijas politikas programmām un ii) aizliegumu uzņemt jaunas juridiskas saistības ar “sabiedriskas nozīmes trastiem” (*PIT*) un subjektiem, ko tie uztur attiecībā uz ES finansējumu tiešā un netiešā pārvaldībā.

Saskaņā ar Nosacītības regulā noteikto procedūru Komisija 2023. gada 13. decembrī atkārtoti novērtēja Ungārijas situāciju. Tā konstatēja, ka risks ES budžetam kopš 2022. gada decembra nav mainījies un ka Padomes pasākumi nebūtu jāpielāgo vai jāatceļ. Apturēto saistību pirmā daļa 2022. gadam, kas atbilst aptuveni 1,04 miljardiem EUR, beidzās 2024. gada beigās, un Ungārija šo līdzekļus ir zaudējusi. Tāpat 2025. gada beigās Ungārija pazaudēs otru daļu aptuveni 1,1 miljarda EUR apmērā, kas atbilst 2023. gada saistībām, ja saistītais pasākums līdz tam laikam netiks atcelts, un to turpinās pastāvīgi piemērot katru gadu.

Ungārija 2024. gada 2. decembrī paziņoja Komisijai, ka tā ir veikusi tiesību aktu grozījumus, lai risinātu interešu konfliktus *PIT* valdēs. Tomēr 2024. gada 16. decembra lēmumā Komisija konstatēja, ka paziņotie tiesību aktu grozījumi pienācīgi nenovērš pastāvošās bažas. Tāpēc Komisija neierosināja Padomei atcelt vai pielāgot pasākumu attiecībā uz *PIT* un to uzturētajiem subjektiem. Komisija skaidri izklāstīja pielāgojumus, kas būtu vajadzīgi, lai situāciju pietiekami labotu.

Komisija turpina uzraudzīt norises visās 27 dalībvalstīs saskaņā ar Nosacītības regulu, kā arī izmantojot savu gada ziņojumu par tiesiskumu. Katra situācija tiek izvērtēta individuāli, un Komisija nevilcinās veikt vajadzīgos pasākumus, ja konkrētā situācija atbildīs regulā noteiktajiem kritērijiem.

Papildus Nosacītības regulai Komisijas rīcībā ir vēl divi svarīgi instrumenti, kas palīdz aizsargāt ES budžetu no tiesiskuma principu pārkāpumiem: i) horizontālais veicinošais nosacījums attiecībā uz ES Pamattiesību hartu saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu un ii) atskaites punkti un mērķrādītāji, kas risina tiesiskuma problēmas saskaņā ar valstu atveseļošanas un noturības plāniem (ANP).

Komisija turpinās piemērot šo instrumentu kopumu un visus citus tās rīcībā esošos instrumentus. Kā norādīts nesenaajā paziņojumā par virzību uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu (DFS), tiesiskuma ievērošana joprojām būs nosacījums ES līdzekļu saņemšanai, un nākamajā DFS šajā nolūkā būs iekļauti stingri aizsardzības pasākumi.

³ Sk. 10. punktu – 2024/2019(DEC).

ES vērtības

Komisija norāda, ka Parlaments uzskata, ka “lai Savienība baudītu uzticību, Komisijai ir obligāti jānodrošina, ka Savienības līdzekļi netiek piešķirti personām vai organizācijām, kas saistītas ar jebkāda veida teroristu kustībām vai jebkādām citām [...] kustībām, kuras pauž ekstrēmus uzskatus, kūda uz vardarbību un/vai naidu un ir tiešā pretrunā Eiropas Savienības pamatvērtībām”.

Ar nesenajiem Finanšu regulas grozījumiem *EDES* tika ieviests skaidrs pamatojums, lai izslēgtu subjektus no ES līdzekļu saņemšanas, ja ir konstatēts, ka tie iesaistās darbībās, kas ir pretrunā ES vērtībām. Izmantojot agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmu (*EDES*), Komisija var no ES finansējuma saņemšanas izslēgt subjektus, kas saistīti ar teroristu finansēšanu, teroristu nodarījumiem vai nodarījumiem, kuri saistīti ar teroristu darbībām.

Konkrēti attiecībā uz finansējumu Apvienoto Nāciju Organizācijas Palīdzības un darba aģentūrai Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos (*UNRWA*), par kuru Parlaments rezolūcijā par budžeta izpildes apstiprināšanu pauž nopietnas bažas, Komisija atgādina, ka pēc 2023. gada 7. oktobra teroristu uzbrukuma Izraēlā tā pārskatīja visu savu finansiālo palīdzību Palestīnai, ietverot programmas ar *UNRWA*.

Pārskatīšanā tika apstiprināts, ka *UNRWA* ir ievērojusi savas juridiskās prasības attiecībā uz ES, ietverot prasību neatbalstīt darbības, kas veicina terorisma finansēšanu.

Nesen, kā izklāstīts Komisijas 2024. gada 29. janvāra paziņojumā, *UNRWA* apņēmas i) ļaut ES ieceltiem neatkarīgiem ārējiem ekspertiem veikt revīziju; ii) stiprināt Iekšējo izmeklēšanu nodaļu; un iii) pārbaudīt visus *UNRWA* darbiniekus, lai apstiprinātu, ka viņi nav piedalījušies uzbrukumos. *UNRWA* ir izpildījusi šīs saistības.

b. ES budžeta aizsardzība pret krāpniekiem

Ieņēmumu daļa

Tāpat kā iepriekš Eiropas Revīzijas palāta savā 2023. gada pārskatā sniedza pozitīvu atzinumu par ES budžeta ieņēmumu daļu, atkārtoti apstiprinot Komisijas ieņēmumu iekasēšanas stabilitāti un precizitāti. Atgādinot par riskiem, ko ES finanšu interesēm rada neatbilstoša vai neefektīva importēto preču muitas kontrole, Parlaments atzinīgi vērtē Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) centienus cīņā pret krāpšanu, kas saistīta ar muitas nodokļiem un PVN. Turklāt 2023. gadā Komisija ierosināja vērīgu muitas savienības reformu, par kuru pašlaik notiek sarunas ar likumdevējiestādēm. Izveidojot ES Muitas dienestu, kas pārvaldīs jauno ES muitas datu centru, šī reforma arī atvieglēs to risku agrīnu atklāšanu, kas ietekmē muitas nodokļu iekasēšanu kā daļu no ES muitas riska pārvaldības, analītiskās un kontroles spējas vispārējās stiprināšanas.

Krāpšanas apkarošanas sistēma

Ir sākts sagatavošanās darbs pie ES krāpšanas apkarošanas arhitektūras (*AFA*) pārskatīšanas. 2025. gada 14. martā notika augsta līmeņa ievadsanāksme, kurā piedalījās galvenās ieinteresētās personas: Komisija, Eiropas Prokuratūra (*EPPO*), *OLAF*, ERP, Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*) un Eiropas Savienības Aģentūra tiesībsardzības sadarbībai (Eiropols). Ir izveidotas tehniskā līmeņa darba grupas. Komisija plāno izdot balto grāmatu, kurā ierosinās vispārējās ievirzes, kas jāizpēta gaidāmajai *AFA* pārskatīšanai.

EPPO un OLAF budžeta stiprināšana

Komisija ņem vērā Parlamenta atkārtotos aicinājumus “vēl vairāk stiprināt *EPPO* un *OLAF* spējas, kā arī šo struktūru savstarpējo sadarbību, un labāk definēt to kompetences”.

Sākotnēji bija paredzēts, ka *EPPO* 2023. gadā sasniegs pilnu darbinieku skaitu 115 darbinieku apmērā, un pēc tam tai būtu jādarbojas ar stabilu personālu. Tomēr *EPPO* darbinieku skaits centrālajā birojā 2025. gadā ir palielināts līdz 307 darbiniekiem. *EPPO* 2024. un 2025. gadā saņēma papildu palielinājumus, lai ņemtu vērā Polijas un Zviedrijas dalību, risinātu algu un mājokļa izmaksu pieauguma problēmu un panāktu savas IT sistēmas pilnīgu neatkarību no Komisijas.

Neraugoties uz Komisijas personāla ierobežojumiem, kas ietekmē arī *OLAF*, *OLAF* 2025. gada budžetā ir paredzēti četri papildu ārštata darbinieki, lai uzraudzītu līdzekļu plūsmu uz Ukrainu.

Finanšu regulas pārskatīšanas nopelni cīņā pret krāpšanu

Sākot ar DFS laikposmam pēc 2027. gada, pārskatītā Finanšu regula stiprinās ES budžeta aizsardzību, cita starpā: i) paplašinot *EDES* darbības jomu, iekļaujot tajā dalītu pārvaldību, ii) nodrošinot standartizētu elektronisku datu reģistrēšanu un glabāšanu par ES finansējuma saņēmējiem un to faktiskajiem īpašniekiem visos pārvaldības veidos vienotā integrētā IT sistēmā; un iii) šajā vienotajā integrētajā IT sistēmā iekļaujot datizraces un riska novērtēšanas rīku, kura izmantošana ir brīvprātīga, līdz DFS beigās tiek veikta atkārtota novērtēšana.

Citas būtiskas Finanšu regulas izmaiņas, ko jau piemēro kopš 2024. gada 30. septembra, ietver iespēju izslēgt no ES finansējuma saņemšanas šādus subjektus: to subjektu faktiskos īpašniekus, par kuriem konstatēts, ka tie atrodas izslēgšanas situācijā, ii) subjektus, kas pretojas *OLAF*, *EPPO* vai ERP veiktām pārbaudēm vai revīzijām, iii) subjektus, kas kūda uz diskrimināciju, naidu, vardarbību vai pārkāpj ES vērtības, ja šādas darbības negatīvi ietekmē vai draud ietekmēt juridisko saistību izpildi.

c. Izdevumu kļūdu ierobežošana

Darbības kļūdu līmeņa pazemināšanai

Komisija rīkojas reaģē uz Parlamenta un Padomes aicinājumiem rīkoties, lai samazinātu kļūdu īpatsvaru. Kā atzina Parlaments, Padome un ERP, līdzekļu izmaksāšanas veidu sarežģītība ir galvenais kļūdu riska faktors. Tāpēc Komisija jo īpaši rīkojas, lai vienkāršotu izdevumu noteikumus.

Attiecībā uz **kohēzijas politikas fondiem**, pamatojoties uz ERP un Parlamenta konstatējumiem un ieteikumiem, dalībvalstu revīzijas iestādes un Komisija 2024. gada decembra beigās vienojās par rīcības plānu programmas iestāžu atklāšanas spējas uzlabošanai, un Komisija sekos līdzi tā īstenošanai. Komisija arī pārskatīja savu revīzijas stratēģiju, lai stiprinātu revīzijas iestāžu darba uzraudzību uz vietas 2021.–2027. gada periodā. Vienlaikus Komisija 2021.–2027. gada programmās turpina veicināt **vienkāršotās izmaksu iespējas un finansējumu, kas nav saistīts ar izmaksām**, un veikt revīzijas programmām un jomām (piemēram, publiskajam iepirkumam, valsts atbalstam), kas tiek uzskatītas par augsta riska jomām.

Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) 2023.–2027. gada īstenošanas modelis paver vienkāršošanas potenciālu, ļaujot dalībvalstīm izstrādāt ES finansētas intervences, lai

apmierinātu to konkrētās valsts vajadzības, vienlaikus sasniedzot ES līmeņa mērķus. Jaunā KLP arī veicina jaunu tehnoloģiju izmantošanu⁴, kam būtu jāpalīdz novērst kļūdas. Komisija vairs nenoteiks kļūdu īpatsvaru lauksaimniecības izdevumiem, jo tas ir balstīts uz sniegumu. Tā vietā Komisija sagrupēs KLP izdevumus trīs riska kategorijās: zems, vidējs un augsts risks, pamatojoties uz novērtējumu par dalībvalstu ieviesto pārvaldības sistēmu pienācīgu darbību. Lauksaimniecības izdevumi tradicionāli ir zema riska izdevumi, un nekas neliecina, ka tas mainīsies līdz ar jauno KLP īstenošanas modeli.

Runājot par **finansējumu pētniecībai un inovācijai**, pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa” ietver vienkāršotu finansējuma veidu, piemēram, fiksētas summas projektu finansējuma un vienības izmaksu, plašāku izmantošanu, kas ievērojami samazinās administratīvo slogu saņēmējiem, un tāpēc paredzams, ka tas palīdzēs samazināt kļūdu īpatsvaru.

Visbeidzot, Komisija pašlaik pārskata savu **Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta (NDICI)** revīzijas un kontroles stratēģiju, lai samazinātu kopējo kļūdu īpatsvaru, kā arī palielinātu savu kontroļu efektivitāti. Viens no šīs pārskatīšanas galvenajiem uzdevumiem ir izstrādāt pareizu un mērķtiecīgu riska profila sistēmu, lai labāk novērtētu un novērstu kļūdu risku gan projektu, gan subjektu līmenī. Turklāt pārskatīšanā tiek aplūkota arī *ex ante* un *ex post* kontroļu metodika, ko piemēro saskaņā ar *NDICI*, lai vēl vairāk palielinātu to preventīvās un korektīvās spējas, kā arī lai uzlabotu riska profilēšanai ģenerēto datu precizitāti.

Saistībā ar **Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM)** Komisija ir ieviesusi stabilu kontroles un revīzijas sistēmu un pielāgojusi to atbilstoši savai pieredzei un pamatojoties uz ERP un Parlamenta konstatējumiem un ieteikumiem. Tas ietvēra revīzijas darba metodikas atjaunināšanu attiecībā uz ES finanšu interešu aizsardzību, dalībvalstu iekšējās kontroles sistēmu kontroles pastiprināšanu valsts atbalsta un publiskā iepirkuma jomā un sadarbības stiprināšanu Komisijā.

Informācijas apmaiņa starp Komisiju un ERP par kļūdu līmeni

Komisija arī norāda, ka rezolūcijā par budžeta izpildes apstiprināšanu Komisija un ERP tiek aicinātas “līdz 2024. gada budžeta izpildes apstiprināšanai rast risinājumu atšķirīgajām pieejām” un “turpināt sadarboties ar Revīzijas palātu, lai vairotu izpratni par abām pieejām Savienības izdevumos pieļauto kļūdu atšķirīgai aplēšanai”.

Pilnīga metodikas saskaņošana starp ERP un Komisiju ir sarežģīta, jo iestādēm ir atšķirīgas lomas un uzdevumi. Tomēr ir nepieciešams, lai abas iestādes saprastu šīs atšķirības. Šajā nolūkā Komisija un ERP dienesti 2025. gada martā organizēja vairākus **tehniskus darbseminārus**, lai veicinātu kopīgu izpratni par attiecīgajām metodikām, un izpētīja potenciālu turpmākiem uzlabojumiem Komisijas pārvaldības un kontroles sistēmās. Pēc šiem darbsemināriem Komisija pašlaik izstrādā iekšēju rīcības plānu, kura mērķis ir samazināt kļūdu risku ES izdevumos DFS ietvaros un veicināt kopīgu izpratni ar Revīzijas palātu, lai

⁴ Piemēram, dalībvalstīm ir jāizveido platību uzraudzības sistēma (AMS), kas izmanto *Copernicus Sentinel* satelīttdatus, lai reāllaikā uzraudzītu 100 % no deklarētajiem zemes gabaliem. Tas ļauj lauksaimniekiem saņemt brīdinājumus ikreiz, kad (vēl) nav notikusi nepieciešamā lauksaimnieciskā darbība vai prakse. Pēc tam lauksaimniekiem ir iespēja izpildīt prasību (ja tas joprojām ir iespējams) vai grozīt savu pieteikumu, tādējādi samazinot kļūdu skaitu.

daudzajām problēmām, kas konstatētas tā īstenošanā, kā arī pilnā apmērā jāizvērtē dati par tā ietekmi”⁸.

ANM vidusposma novērtējumā⁹ tika uzsvērtas jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi, cita starpā vietējo un reģionālo pašvaldību, sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju nepietiekama iesaiste vai problēmas, kas saistītas ar līdzsvara panākšanu starp detalizētiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem un īstenošanas elastību. Tā kā Komisija gatavojas nākamajai DFS, tā mācās no ANM un citu programmu pieredzes, apzinot paraugpraksi un jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi, lai iegūtu informāciju savai turpmākajai rīcībai.

4. ES finansējuma pārredzamība

Pārredzamība ir ES budžeta pārvaldības pamatprincips. Piemēram, pašlaik Finanšu pārredzamības sistēma (*FTS*) ietver iespēju meklēt informāciju par visu veidu saņēmējiem tiešā pārvaldībā. Projektu mērķi un rezultāti ir pieejami ES Finansējuma un iepirkumu portālā. Līdz ar Finanšu regulas pārskatīšanu Komisija apņemas nodrošināt pārredzamību līdz ar nākamo DFS. Paredzams, ka *FTS* kļūs par centrālo atsauces punktu, un informācija par saņēmējiem tiks publicēta **visiem pārvaldības veidiem**.

Runājot par finansējumu nevalstiskajām organizācijām (NVO), Parlaments norāda, ka neseno Revīzijas palātas ziņojumā par NVO piešķirtā ES finansējuma pārredzamību norādīts, ka, lai gan Komisija pilnībā ievēro visus juridiskos pienākumus attiecībā uz pārredzamību¹⁰, to varētu vēl vairāk uzlabot. Komisija veiks turpmākus pasākumus saistībā ar ERP ziņojumu, kā izklāstīts Komisijas atbildēs.

Komisija atzina, ka dažas darba programmas, ko iesnieguši saņēmēji un kas pievienotas darbības dotāciju nolīgumiem, ietvēra īpašas aizstāvības darbības un lobēšanas aktivitātes, kuras apdraud ES reputāciju. Lai gan Komisijas veiktajā nolīgumu juridiskajā analizē tika secināts, ka attiecīgie subjekti nav pārkāpuši līgumiskos vai rīcības kodeksa pienākumus, Komisija 2024. gada maijā izdeva iekšējos norādījumus, lai novērstu jebkādu iespējamu reputācijas risku ES. Komisija arī atjaunināja savu uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus paraugu, lai nodrošinātu, ka turpmākie projekti atbilst šiem norādījumiem. Turklāt, neraugoties uz to, ka nav juridiskas prasības atklāt informāciju par aizstāvības darbībām, kas finansētas ar darbības dotācijām¹¹, Komisija vēl vairāk veicina pārredzamību, proaktīvi daloties ar finansēto projektu mērķiem un rezultātiem ES Finansējuma un iepirkumu portālā. Visbeidzot, interešu pārstāvjiem, kas **Pārredzamības reģistrā** reģistrējas kā tādi, kuri nepārstāv komerciālas intereses, kas parasti ietver NVO, ir jāziņo par savām lobēšanas darbībām un jādeklarē savi galvenie finansējuma avoti, kā arī katras iemaksas summa, kas pārsniedz 10 000 EUR un pārsniedz 10 % no to kopējā budžeta, un iemaksas veicēja vārds un uzvārds, reģistrējoties Pārredzamības reģistrā.

Daudzgadņu darba programmā *LIFE 2025.–2027.* gadam Komisija ir iekļāvusi papildu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu, ka darbības dotācijām nav nepieciešamas konkrētas un detalizētas darbības, kas ir tieši vērstas uz ES iestādēm vai to darbiniekiem vai locekļiem un kas precizē, ka saņēmēji saglabā pilnu atbildību par savu viedokli. Paziņojumā, kas

⁸ Sk. 11. punktu – 2024/2019(DEC).

⁹ Atvēršanas un noturības mehānisma vidusposma novērtējums, SWD(2024) 70 final.

¹⁰ Sk. 23. punktu – 2024/2019(DEC).

¹¹ Informāciju par saņēmējiem sk. Finanšu regulas 38. pantā.

publicēts 2025. gada 1. aprīlī¹², Komisija apņēma pārskatīt pārredzamības kārtību un informācijas atklāšanas prasības saņēmējiem saskaņā ar ES Pārredzamības reģistru. Komisija ir arī apņēmusies nodrošināt, ka *LIFE* vērtēšanas komisijas locekļi ir neatkarīgi un brīvi no interešu konfliktiem. Locekļiem ir obligāti jāparaksta deklarācijas par interešu konflikta neesamību pirms iesaistīšanās priekšlikumu novērtēšanā, un ir ieviesti riska mazināšanas pasākumi gadījumos, kad tiek konstatēti interešu konflikti. Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (*CINEA*) pārskatīs *LIFE* vērtēšanas komisijas locekļu atlases procedūru un īsteno visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu pilnīgu pārredzamību.

Atbalsts darbībām, kas saistītas ar politikas izstrādi un politikas īstenošanu, joprojām ir svarīgs un leģitīms finansēšanas mērķis saskaņā ar regulām, kuras reglamentē konkrētas ES finansēšanas programmas un kuras pieņēmis Eiropas Parlaments un Padome. Tas ietver plurālistisku pilsoniskās sabiedrības organizāciju aktīvāku iesaisti.

Komisija arī atzīst un veiks turpmākus pasākumus saistībā ar Parlamenta prasību “darīt budžeta izpildes apstiprinātājiestādei pieejamus dotāciju nolīgumu [un citu līgumu] pārbaūžu rezultātus”¹³.

Visbeidzot, pārskatītā Finanšu regula ievieš i) **pienākumu dotāciju pretendentiem (tiešā pārvaldībā) deklarēt, vai tie ir NVO**, un ii) **NVO definīciju**.

Attiecībā uz **pārredzamību ANM ietvaros** dalībvalstīm ir jāziņo par 100 galasaņēmējiem, kas saņem vislielāko finansējuma summu mehānisma pasākumu īstenošanai. Komisija publicēja papildu norādījumus kā pielikumu savam 2024. gada ziņojumam par ANM un atgādināja dalībvalstīm par to pienākumiem. Pēc Parlamenta pieprasījuma saistībā ar 2023. gada budžeta izpildes apstiprināšanu Komisija pieprasīja dalībvalstīm sarakstu ar “100 galīgajiem subjektiem vai fiziskām personām, kas saskaņā ar ANM ir saņēmušas vislielāko līdzekļu summu”, ietverot līgumslēdzējus un apakšuzņēmējus. Līdz šim [2025. gada jūnijam] Komisija ir saņēmusi sarakstus no sešām dalībvalstīm un iesniegusi tos Parlamentam.

5. Komisijas aizņēmumu darbības un jauni pašu resursi

Komisija pieņem zināšanai Parlamenta bažas par neatmaksātā parāda līmeni no aizņēmumu darbībām un neaizsargātību attiecībā uz procentu likmēm, kas ietekmē parādu līmeni¹⁴. Kopš 2020. gada Komisija ir būtiski pārveidojusi savu klātbūtni starptautiskajos kapitāla tirgos, padarot ES par “**vienu no lielākajiem parāda vērtspapīru emitentiem Eiropā**”, kā to pienācīgi norāda Parlaments. Komisija izmanto īstermiņa un ilgtermiņa aizņēmumu stratēģiju kopumu, lai efektīvi pārvaldītu procentu likmes un atmaksas termiņus. Tas ietver dažādu termiņu obligāciju emitēšanu, kas palīdz sadalīt atmaksas saistības laika gaitā. *NGEU* parādu atmaksas termiņš ir pagarināts līdz 2058. gadam, dodot ES ilgāku termiņu atmaksas pārvaldībai un neradot būtiskus traucējumus vai neapdraudot finanšu stabilitāti.

Lai labāk risinātu finanšu riskus, kas saistīti ar Komisijas aizņēmumu darbībām un pakļautību riskam ES budžetā, 2025. gada februārī tika paplašināta neatkarīgā **risku direktora (CRO)** loma, iekļaujot visu ES finanšu operāciju un pārvaldīto aktīvu pārraudzību. Saskaņā ar paraugpraksi finanšu nozarē *CRO* kopā ar jaunizveidotu “risku pārvaldības vienību” tagad

¹² Komisijas paziņojums par programmu *LIFE*.

¹³ Sk. 21. punktu – 2024/2019(DEC).

¹⁴ Sk. 8. punktu – 2024/2019(DEC).

darbojas kā otrā aizsardzības līnija korporatīvajā līmenī finanšu operāciju finanšu riska novērtēšanai, pilnībā neatkarīgi no pirmās līnijas¹⁵.

Komisija piekrīt viedoklim, ka “straujš progress jaunu pašu resursu jomā ir būtisks”. Komisija 2023. gadā nāca klajā ar priekšlikumu kopumu, ar ko groza 2021. gada priekšlikumu un kas ir visaptverošs, sniedz pietiekamus ieņēmumus, samazina papildu slogu dalībvalstu budžetiem un ko var ātri īstenot. Komisija strādā arī pie citiem priekšlikumiem. Jaunu pašu resursu ieviešanai būs vajadzīga visu pušu politiskā griba un iesaistīšanās.

6. Neizpildītās budžeta saistības – “reste à liquider” (RAL) un pasākumi ES līdzekļu izmantošanas paātrināšanai

Komisija norāda, ka rezolūcijā par budžeta izpildes apstiprināšanu Parlaments “atkārtoti pauž dziļas bažas par to, ka uzkrājušās neizpildītās saistības (*RAL – reste à liquider*) 2023. gada beigās bija sasniegušas rekordaugstu līmeni – 543 miljardus EUR (...)”¹⁶.

Neizpildītās saistības ir summas, par kurām ir uzņemtas saistības, bet kuras vēl nav samaksātas.

NGEU neatmaksājamā daļa veidoja 238,6 miljardus EUR, kas ir gandrīz 44 % no kopējām *RAL* un no kā lielāko daļu novirza, izmantojot ANM. Šajā sakarā Komisija atbalsta dalībvalstis, lai nodrošinātu to ANP ātru un efektīvu īstenošanu, nemazinot to mērķus vai nevājinot kritiski svarīgus pasākumus. Ja objektīvu apstākļu dēļ pasākumi kļūst neīstenojami, dalībvalstis var pieprasīt pārskatīt savus ANP, lai novērstu īstenošanas nepilnības. Dalībvalstis var iesniegt maksājuma pieprasījumus arī tad, ja ir izpildīti tikai daži atskaites punkti un mērķrādītāji, kas ļaus dalībvalstīm saņemt daļējas izmaksas, kuras atbilst jau īstenojamiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem. Tas arī veicina ANP ātru īstenošanu. Paziņojumā “*NextGenerationEU – ceļš uz 2026. gadu*”, kas pieņemts 2025. gada 4. jūnijā, Komisija sniedz norādījumus dalībvalstīm pārskatīt un racionalizēt savus ANP, ņemot vērā to, ka tuvojas 2026. gada termiņš. Komisija mudina dalībvalstis no saviem ANP svītrot atskaites punktus un mērķrādītājus, kurus nevar īstenot līdz 2026. gada 31. augustam, un ierosina esošās un jaunas iespējas īstenošanas atvieglošanai.

Aptuveni puse no *RAL*, kas 2023. gada beigās bija **saistītas ar DFS programmām**, izriet no kohēzijas politikas un līdz ar to no tā, kā dalībvalstis apgūst līdzekļus dalītā pārvaldībā.

Tā kā projektu atlases līmenis uz vietas sasniedz aptuveni pusi no 2021.–2027. gada kohēzijas programmām pieejamā finansējuma, tiek prognozēts, ka arī finansiālā īstenošana īstermiņā sasniegs optimālo tempu.

Komisija 2025. gada 1. aprīlī pieņēma tiesību akta priekšlikumu par **kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanu**, lai investīciju prioritātes saskaņotu ar mainīgo ekonomisko, sociālo un ģeopolitisko kontekstu, kā arī vērīenīgākiem klimata un vides mērķiem. Ar to tiek ieviesta lielāka elastība un stimuli (piemēram, 100 % līdzfinansējuma likme, lai priekšlaicīgi novirzītu investīcijas mājokļos, ūdensresursu noturībā, enerģētikas pārkārtošanā, konkurētspējā un aizsardzībā) nolūkā veicināt resursu ātru izmantošanu šajās pastiprinātajās prioritātēs, tādējādi vēl vairāk paātrinot līdzekļu apguvi.

¹⁵ Pirmo aizsardzības līniju veido Komisijas struktūrvienības, kas ir atbildīgas par ES aizņēmumu, aizdevumu un aktīvu pārvaldības operācijām, kā arī budžeta garantijām.

¹⁶ Sk. 7. punktu – 2024/2019(DEC).

Komisija 2025. gada 22. aprīlī pieņēma jaunus **mērķtiecīgus grozījumus esošajās ES finansēšanas programmās**, lai atbalstītu ātrākas, elastīgākas un koordinētākas investīcijas Eiropas aizsardzības tehnoloģiskajā un industriālajā bāzē. Mērķtiecīgie grozījumi jo īpaši paplašinās **Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (STEP)** darbības jomu, iekļaujot tajā ar aizsardzību saistītas tehnoloģijas un ražojumus. Šie tiesību aktu priekšlikumi, ja par tiem vienosies likumdevēji, arī paātrinās ES fondu īstenošanu.

Komisija turpinās uzraudzīt neizpildīto saistību vispārējā līmeņa īstenošanu. Tā ikgadējo budžeta procedūru laikā arī turpinās ierosināt atbilstošu maksājumu apropriāciju apmēru, lai apmierinātu maksājumu vajadzības.

7. Skats nākotnē

Komisija 2025. gada jūlijā nāks klajā ar priekšlikumu nākamajai DFS.

Šajā priekšlikumā tiks ņemti vērā Parlamenta, Padomes un ERP ieteikumi saistībā ar budžeta izpildes apstiprināšanu.

ES budžetu ar vairāk nekā 50 izdevumu programmām un daudziem noteikumiem un kritērijiem pašlaik kavē sarežģītība, kas palielina pārklāšanās risku, samazina pārredzamību un rada finansējuma trūkumu transversālajām prioritātēm. Šīs sarežģītības dēļ saņēmējiem, it īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem, ir arī grūti orientēties un piekļūt ES līdzekļiem, un tā rezultātā var rasties izdevumu kļūdas.

Vienkāršāks ES budžets atvieglotu piekļuvi visiem saņēmējiem, palielinātu īstenošanas ātrumu un kvalitāti un sekmētu ieinteresēto personu iesaisti.

Racionalizējot finanšu vidi, novēršot pārklāšanos un piedāvājot saņēmējiem vienotu vārteju ES finansējumam, var ievērojami samazināt administratīvo slogu, kavēšanos un kļūdas. Tas galu galā uzlabos veidu, kādā ES budžets tiek izlietots, un padarīs to efektīvāku un lietderīgāku mērķu sasniegšanā.

* * *